

Starší literatura a poezie: Část česká a ruská. Praha.

PUŠKIN, A. S. (1975): *Eugen Oněgin.* Praha.

TARASENKOV, D. A. (1972): *Případ Kentaur.* Praha.

VÁVRA, J. (1990): *Óda, elegie a balada v ruské a sovětské poezii.* Praha.

<https://doi.org/10.5817/NR2020-1-10>

Leskov podruhé v Brně

Druhé brněnské kolokvium – doktorská škola o Leskovovi – se konala 5.–6. listopadu 2019 (předtím Leskova vystřídal Dostojevskij, z obou kolokvií byly vydány publikační výstupy¹) pod názvem *N. S. Leskov a tradice ruského románu ve světovém kontextu*. Kolokvia se zúčastnili doktorandi a jejich učitelé a školitelé z České republiky, Ruska a Ukrajiny, mezi nimi editorka Leskovova díla a známí ruští leskovologové. Jazykem kolokvia byla hlavně ruština.

Již v roce 2017 pořádal Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity z iniciativy autora této zprávy v rámci tzv. doktorských škol první mezinárodní brněnské kolokvium o ruském spisovateli 19. století, dříve pozapomínaném, Nikolaji Semjonoviči Leskovovi (1831–1995), Současně byla

tehdy v Brně založena virtuální Mezinárodní společnost N. S. Leskova, která si za cíl stanovila podporu leskovovského bádání, vytváření sítě leskovovských badatelů a celkově rozvoj leskovologie.

Jak jsme napsali v předmluvě k prvnímu brněnskému svazku o Leskovovi, ruský spisovatel byl dlouho považován za outsidera, neúspěšného, podprůměrného realistického autora [POSPÍŠIL 2018b]. Nyní je sice situace jiná, ale román zůstává problémem Leskovovy tvorby dosud. V tomto ohledu je Leskov názorným příkladem. Jeho žánrové experimenty netřeba dokumentovat, stejně jako jeho individuální pojmenovávání literárních žánrů, včetně jejich orálního a lidového rázu (skaz, črta, vzpomínka, legenda, kronika, pohádka, rapsodie, obrázek podle skutečnosti, pozorování, pokusy, duchařský případ, povídka na hrobě, půlnoční vidění, heraldická kauza, bukolická povídka na historickém základě).² V našich četných knihách a studiích, zejména v malé leskovovské monografii³, jsme došli k závěru, že v Leskovově tvorbě lze sledovat dvojí žánrový zlom a to vše se projevilo také ve skladbě druhého brněnské kolokvia o románu leskovovského typu. Leskov se vlastně celý život snažil vytvořit tradiční balzakovský román, ale to se mu nepříliš dařilo; proto pod jeho rukama vznikaly

1 Viz [POSPÍŠIL 2018b; PAUČOVÁ, POSPÍŠIL 2019]. Viz naše zprávy [POSPÍŠIL 2018a; POSPÍŠIL 2018c; POSPÍŠIL 2019]. Dále [FEDOTOVA 2018].

2 Viz naše monografie [POSPÍŠIL 1992a; POSPÍŠIL 1992b]. Viz také studii [POSPÍŠIL 2013].

3 Viz již naši diplomovou a rigorózní práci [POSPÍŠIL 1975a; POSPÍŠIL 1975b] a další knihy a studie uvedené jinde.

zcela jiné slovesné struktury, především skaz a kronika.

Z přednesených referátů zaujaly v podstatě všechny: Alla Šelajevová (Sankt-Petěrburg) hovořila právě o západoevropských kořenech Leskovova románu *Чёртовы куклы* (česky asi Čertovská kvítka) v referátu *Западноевропейские корни романа Н. С. Лескова Чёртовы куклы: Проблемы «второго пола» и рецепты их решения* (románové fragmenty nově vydala). Ukrajinská badatelka Olha Červinska (Černivci, rus. Černovcy, čes. Černovice v Bukovině) a její žák Roman Dzyk pojednali o kyjevských topografických souvislostech Leskovova díla ve společném vystoupení *Топографический портрет Киева: жанровая специфика текста Н. Лескова Печерские антики*. Petrohradský historik Leonid Vyskočkov se zabýval tématem Krymské války ve fragmentech románu *Чёртовы куклы*, Roman Dzyk v samostatném vystoupení *Украинизмы в Печерских антиках Николая Лескова* se vrátil k tématu Leskov a Ukrajina, královéhradecká rusistka Galina Kosych pojednala o Leskovových románech v recepci literární kritiky, Taťjana Melnik/Melnyk (Moskva) vystoupila s příspěvkem *Культурные смыслы литературного текста (по рассказу Н. С. Лескова Запечатленный ангел)*. Jaroslavskou skupinu „leskovědů“ vedla Světlana Rodonovová, která analyzovala dvojici pojmů a jejich význam v Leskovově povídce v referátu *Лексика со значением «сватовство» и «супружество» в Жемчужном ожерелье Н. С. Лескова*. Taťjana Jurjevová

sledovala vztah duchovenstva a světské moci v kronice *Соборяне* a Nataľja Lukjančiková analyzovala postavu nihilistky také v románové kronice *Духовенство* sborového chrámu, Polina Kubyševová ukázala na kontinuitu Leskovova skazu v tvorbě sovětského autora Borise Pilňaka (povolžský Němec Wogau) v referátu *Лесковский сказ в творчестве Б. А. Пильняка* a Irina Šustinová se orientovala na jazykově poetologické téma v referátu *Типы и функции эпитетов в Леди Макбет Мценского уезда Н. С. Лескова*. Pavol Markovič z Prešova přispěl referátem *Leskovova „črta“ Lady Macbeth ako príklad kultúrneho a žánrového presahu*, Naděžda Danilovová (Sankt-Petěrburg) demonstrovala to, že Leskov se opíral o literární zdroje (*Литературные источники хроники Н. С. Лескова Захудалый род*). Jelena Kažukalová (Sankt-Petěrburg) ukázala zase na vizuální poetiku kroniky *Соборяне*, Nataľja Nikorjak (Černivci) si všimla meziuměleckých vazeb a adaptací slavné Leskovovy novely (*Леди Макбет Мценского уезда: интермедиаальный диалог Н. Лескова и Р. Балаяна*), brněnská badatelka Lenka Paučová upozornila na žánrové specifikum Tuberozovova deníku v kronice *Соборяне* a Ivo Pospíšil se zamyslel nad inspirativními momenty Leskovových románů pro rozvoj teorie románu.

To, co bylo největším přínosem kolokvia – doktorské školy, ale hlavně následného workshopu bylo mezigenerační propojení leskologů a zejména zájem mladých badatelů o to, co dříve

stálo spíše na okraji jako výjimečné, marginální: méně známé a vydávané, často nedokončené, fragmentární opusy (*Чёртовы куклы, Соколий перелет*) a převažující komparativní a genologický pohled na tohoto aurora. Publikáční výstup zahrnující jednotlivé příspěvky se připravuje na rok 2020.

Ivo Pospíšil

Bibliografie:

- FEDOTOVA, A. A. (2018): «*Trudnyj rost*»: *recepce v proze N. S. Leskova*. Jaroslavl.
- PAUČOVÁ, L., POSPÍŠIL, I. (eds) (2019): *F. M. Dostojevskij: sotojanije issledovanija i sovremennoje značenije*. Brno.
- POSPÍŠIL, I. (1975a): *Románová tvorba N. S. Leskova*. Diplomová práce.
- POSPÍŠIL, I. (1975b): *Typologie a poetika Leskovovy románové kroniky*. Rigorózní práce.
- POSPÍŠIL, I. (1992a): *Proti proudu: studie o N. S. Leskovovi*. Brno.
- POSPÍŠIL, I. (1992b): *Rozpětí žánru*. Brno.
- POSPÍŠIL, I. (2013): *Jukstapozicionnaja poetika N. S. Leskova (konstruovanije obraza pravednika, skazovo-anekdotičeskaja cep', ěkzotizm i obrazy inostrancev)*. In: *Universalii ruskoj literatury* 5. Sbornik statej. Voronež, s. 170–176.
- POSPÍŠIL, I. (2018a): *Brněnské kolokvium o N. S. Leskovovi*. *Novaja rusistika* 2018, č. 1, s. 95–97.
- POSPÍŠIL, I. (ed.) (2018b): *Leskov i vokrug: konteksty tvorčestva i sotojanije sovremennogo leskovovedeniija*. Brno.
- POSPÍŠIL, I. (2018c): *První brněnské kolokvium o N. S. Leskovovi*. *Slavica litteraria*, 2018, č. 1, s. 155–156.
- POSPÍŠIL, I. (2019): *Brněnské kolokvium o Dostojevském*. *Slavica litteraria* 22, 2019, č. 1, s. 133–134.